

OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U 2020. GODINI

MAKROEKONOMSKA KRETANJA U 2020. GODINI

Kao posljedica epidemije COVID-a 19 i mjera uvedenih za njezino suzbijanje, tijekom 2020. godine zaustavljena su pozitivna kretanja ekonomske aktivnosti bilježena tijekom prethodnih pet godina te je ostvaren realni pad bruto domaćeg proizvoda (dalje u tekstu: BDP) od 8,0%¹. Također, u 2020. godini zabilježen je pad prometa u trgovini na malo, nakon šest godina neprekinutog realnog rasta. Negativan utjecaj epidemije COVID-a 19 posebice je bio naglašen u sektoru turizma, pri čemu su se noćenja turista prepolovila u odnosu na prethodnu godinu. Nadalje, nakon blagog rasta industrijske proizvodnje u 2019. godini, u 2020. je ponovno zabilježeno njeno međugodišnje smanjenje. S druge strane, u 2020. je nastavljen rast aktivnosti u građevinskom sektoru započet još 2016. godine, iako je zabilježeno usporavanje rasta u odnosu na prethodnu godinu. Uvođenje potpore Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za očuvanje radnih mjesta znatno je ublažilo utjecaj epidemije COVID-19 na tržište rada. Iako je u 2020. godini zabilježen rast broja nezaposlenih registriranih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, uz istovremeni pad broja osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, ta negativna kretanja bila su blaža u odnosu na inicijalna očekivanja. Prosječna inflacija je u 2020. usporila u odnosu na prethodnu godinu te je iznosila 0,1%. Nastavljen je trend visoke likvidnosti financijskog sustava uz istovremeno blago usporavanje rasta kreditne aktivnosti.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	2018.	2019.	2020.
Bruto domaći proizvod, % promjena, realno	2,8	2,9	-8,0
Osobna potrošnja¹	3,3	3,5	-6,2
Državna potrošnja	2,3	3,4	3,4
Bruto investicije u fiksni kapital	6,5	7,1	-2,9
Izvoz roba i usluga	3,7	6,8	-25,0
Uvoz roba i usluga	7,5	6,3	-13,8
Indeks potrošačkih cijena, % promjena	1,5	0,8	0,1
Industrijska proizvodnja, % promjena (kal.pril. indeksi)	-1,0	0,5	-3,4
Promet od trgovine na malo, % promjena, realno (kal.pril. indeksi)	3,8	3,6	-5,8
Broj noćenja turista, % promjena	4,0	1,8	-55,3
Indeks građevinskih radova, % promjena (kal.pril. indeksi)	4,9	8,2	3,8
Stopa registrirane nezaposlenosti, %	9,2	7,7	9,0
Stopa anketne nezaposlenosti, %	8,4	6,6	7,5
Broj zaposlenih², % promjena	1,8	1,5	-1,3
Prosječni tečaj HRK/EUR	7,41	7,41	7,53
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, milijuni EUR	935	1.520	-379
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, % BDP-a	1,8	2,8	-0,8
Inozemni dug, milijuni EUR	42.710	40.877	40.624
Inozemni dug, % BDP-a	82,2	75,4	82,4
Plasmani³, % promjena	4,4	4,2	3,9
Međunarodne pričuve, milijuni EUR	17.438	18.560	18.943

¹ Uključujući potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima.

² Prema Anketi o radnoj snazi.

³ Plasmani monetarnih institucija domaćim sektorima (osim države), na temelju transakcija
Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

¹ Podaci o BDP-u za 2020. godinu su privremeni.

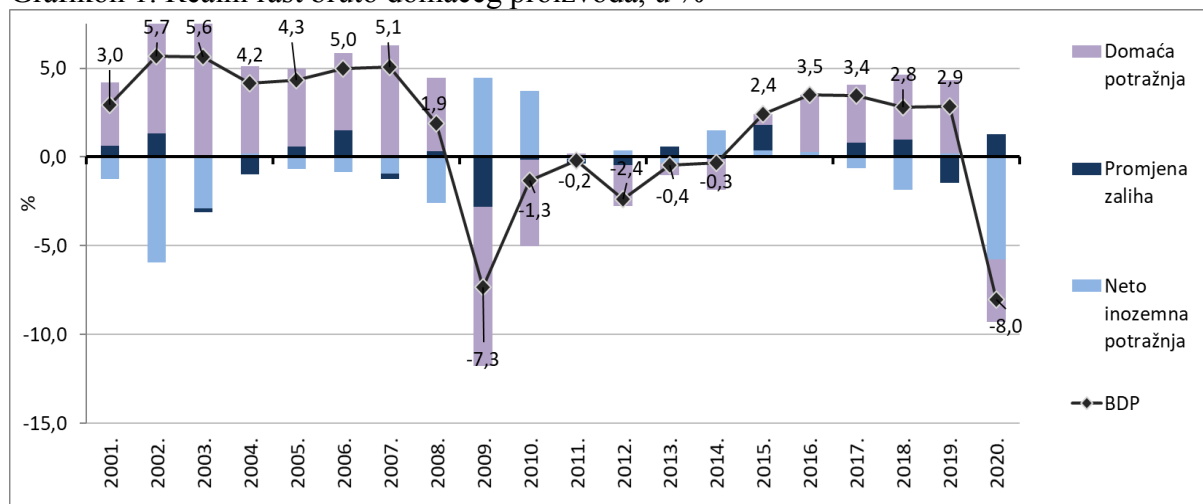
Nakon blagog međugodišnjeg rasta realnog BDP-a od 0,9% u prvom tromjesečju 2020., u drugom tromjesečju zabilježen je snažan međugodišnji pad od 14,4%. U naredna dva tromjesečja došlo je do usporavanja realnog pada BDP-a te je on iznosio 10,1% u trećem te 7,2% u četvrtom tromjesečju. Opisana kretanja rezultirala su realnim padom BDP-a od 8,0% u 2020. godini. I domaća i neto inozemna potražnja su snažno negativno doprinijele kretanju realnog BDP-a u 2020.(s -3,5 te -5,8 postotnih bodova) dok je pozitivan doprinos kretanju BDP-a došao od promjene zaliha (1,3 postotna boda), s obzirom da je izostalo snažno smanjenje zaliha uobičajeno za treće tromjesečje i vrhunac turističke sezone.

Gledajući pojedinačne komponente s rashodne strane, najveći doprinos smanjenju BDP-a u 2020. godini, u iznosu od 13 postotnih bodova, došao je od izvoza roba i usluga, koji se realno smanjio za 25%. Pritom je glavina negativnog doprinosa stigla od izvoza usluga koji je zabilježio snažan pad od 45,2%, dok je izvoz roba zabilježio neznatan negativan doprinos kretanju BDP-a, smanjivši se za 0,8%. Smanjenju realnog BDP-a doprinijeli su i potrošnja kućanstava (s 3,6 postotnih bodova), koja se realno smanjila za 6,2% te bruto investicije u fiksni kapital (s 0,6 postotnih bodova), koje su se realno smanjile za 2,9%. Snažan pad realnog BDP-a ublažen je međugodišnjim smanjenjem uvoza roba i usluga od 13,8% koji je kretanju BDP-a pozitivno doprinio s 7,2 postotna boda, a pozitivan doprinos kretanju BDP-a u iznosu od 0,7 postotnih bodova stigao je i od rasta državne potrošnje od 3,4%.

Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je u 2020. godini zabilježeno smanjenje bruto dodane vrijednosti od 6,3%. Pritom je najveći negativan doprinos kretanju bruto dodane vrijednosti (u iznosu od 5,0 postotnih bodova) stigao od bruto dodane vrijednosti u trgovini, prijevozu i turizmu (-21,0%) te u manjoj mjeri od industrije (-3,5%), stručnih, znanstvenih, tehničkih i pomoćnih usluga (-6,8%) te financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja (-4,3%). S druge strane, u 2020. je zabilježen rast aktivnosti u sektoru građevinarstva (+4,1%), informacija i komunikacija (+3,9%) te javne uprave (+1,2%).

Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama iznosio je 371,5 milijarde kuna u 2020. godini te je zabilježio nominalni pad od 7,7%, dok je rast deflatora BDP-a iznosio 0,4%.

Grafikon 1. Realni rast bruto domaćeg proizvoda, u %

Izvor: Državni zavod za statistiku

Izmjenama i dopunama proračuna za 2020. godinu iz studenoga prošle godine dana je projekcija realnog pada BDP-a od 8,0% u 2020. godini, što je jednako ostvarenom padu ekonomske aktivnosti. Pritom je zabilježeno osjetno blaže smanjenje uvoza roba i usluga od projiciranog, što je dovelo do nižeg pozitivnog doprinosa navedene kategorije ukupnom BDP-

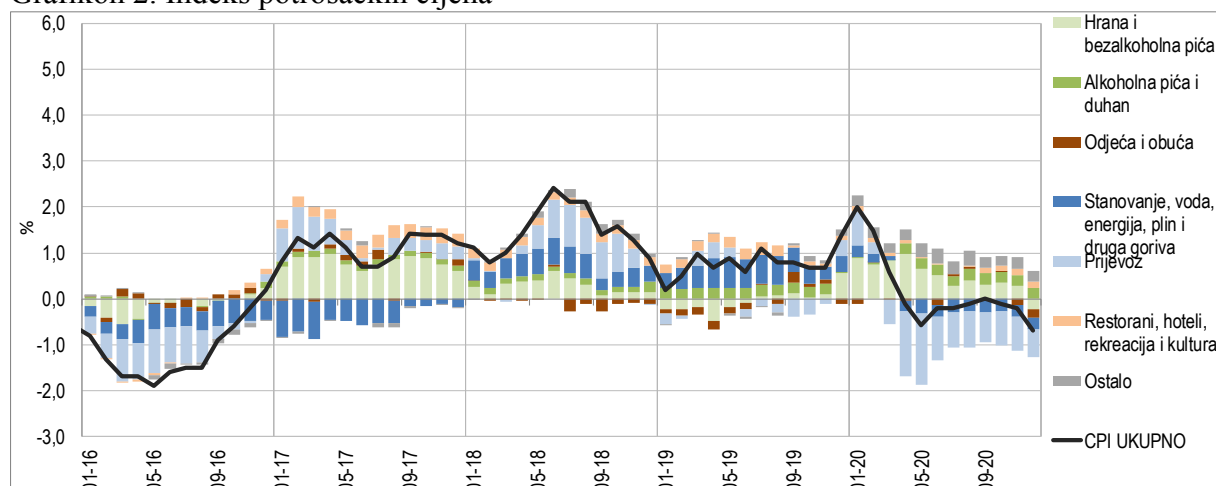
u u odnosu na prognoze iz studenog. S druge strane, kod bruto investicija u fiksni kapital zabilježen je znatno niži realni međugodišnji pad u odnosu na projekcije iz studenog prošle godine, dok je državna potrošnja zabilježila nešto viši rast od očekivanog.

Nepovoljna gospodarska kretanja tijekom 2020. godine odrazila su se i na tržište rada. Zahvaljujući mjerama Vlade RH za očuvanje radnih mjesta tijekom 2020. godine, negativna kretanja na tržištu rada ipak su znatno ublažena. Prema podacima Ankete o radnoj snazi, prosječan broj nezaposlenih u 2020. godini povećan je za 13% u odnosu na 2019., a broj zaposlenih smanjen za 1,3%. Zabilježena je anketna stopa nezaposlenosti u iznosu od 7,5%, što je za 0,9 postotnih bodova više nego u 2019. godini. Radna snaga u 2020. godini smanjena je za 0,4%, dok je broj neaktivnih neznatno smanjen.

Broj registriranih nezaposlenih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prosječno je iznosio 150,8 tisuća, što predstavlja povećanje od 17,2% u usporedbi s 2019. godinom. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 9,0% u 2020. godini, što je za 1,3 postotna boda više nego u 2019. Podaci o osiguranicima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) pokazuju međugodišnji pad broja osiguranika od 1,2% u 2020. Tijekom 2020. godine usporen je snažan rast plaća iz prethodnih godina kao rezultat pada gospodarske aktivnosti. Prosječna mjesečna bruto plaća u 2020. godini iznosila je 9.216 HRK te je nominalno povećana 2,5%, a realno 2,4% u odnosu na 2019. Prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 6.763 HRK u 2020., bilježeći nominalni rast od 2,7% te realni rast od 2,6% u odnosu na 2019. godinu.

Inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, tijekom 2020. godine zabilježila je prosječnu razinu od 0,1%, što predstavlja značajno usporavanje u odnosu na 0,8% zabilježenih u 2019. Pritom je u smjeru snažnog međugodišnjeg usporavanja rasta potrošačkih cijena najjače djelovao pad cijena energije, koje su zabilježile međugodišnji pad od 5,3%, čemu je najviše pridonijelo smanjenje cijena goriva za osobna prijevozna sredstva (-9,3%). Ukoliko se iz indeksa potrošačkih cijena isključi energija, u 2020. se bilježi međugodišnji rast preostalih komponenti od 1,3%.

Grafikon 2. Indeks potrošačkih cijena

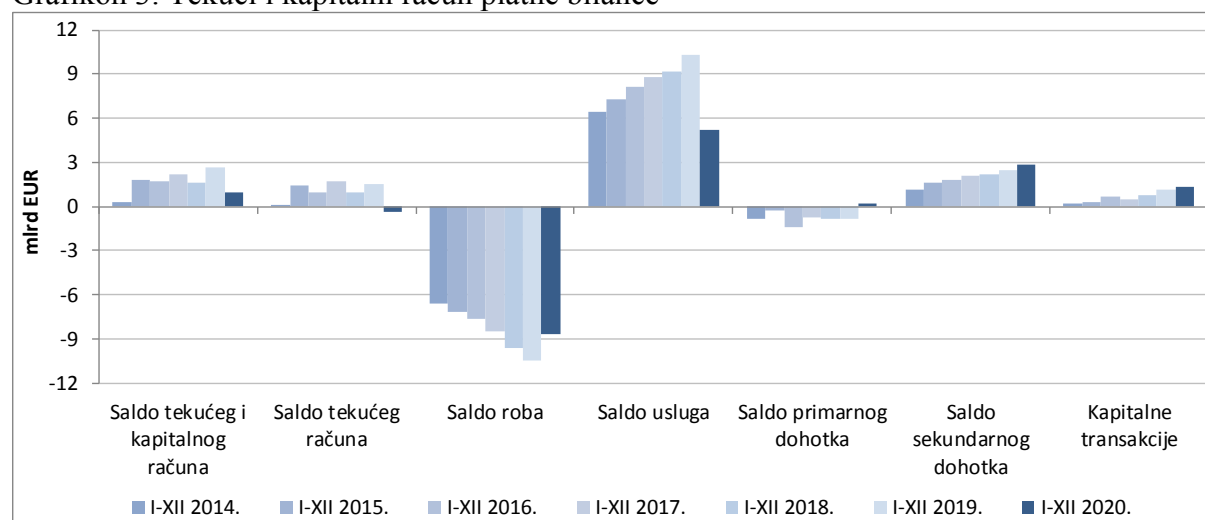

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema preliminarnim podacima, u 2020. godini, sedmu godinu zaredom, zabilježen je pozitivan saldo tekućeg i kapitalnog računa bilance plaćanja u iznosu od 937 milijuna eura, odnosno 1,9% BDP-a. U usporedbi s prethodnom godinom, bilježi se značajno smanjenje pozitivnog salda, u iznosu od 1,7 milijardi eura. Najveći negativan doprinos navedenom

pogoršanju pozitivnog salda ostvaren je smanjenjem pozitivnog salda na računu usluga, prvenstveno kao posljedica pada prihoda od turističkih usluga. Prihodi od turizma u 2020. iznosili su 4,8 milijardi eura, što predstavlja pad od 54,3% u usporedbi s 2019. S druge strane, pozitivan doprinos stigao je od smanjenja negativnog salda na računu roba, uslijed snažnijeg pada uvoza u odnosu na izvoz te povećanja salda na računu primarnog i sekundarnog dohotka. Prvi godišnji pozitivni saldo primarnog dohotka rezultat je manje isplate dividendi i dobiti banaka i poduzeća u stranom vlasništvu u odnosu na prethodnu godinu. Na kapitalnom računu je u 2020. godini zabilježeno povećanje pozitivnog salda u odnosu na prethodnu godinu. Istovremeno, na financijskom računu bilance plaćanja zabilježen je neto odljev kapitala, odnosno smanjenje neto inozemnih obveza domaćih sektora za 780 milijuna eura.

Grafikon 3: Tekući i kapitalni račun platne bilance

Izvor: Hrvatska narodna banka

Krajem 2020. godine bruto inozemni dug iznosio je 40,6 milijardi eura, odnosno 82,4% BDP-a. U usporedbi s 2019. bruto inozemni dug je smanjen za 252 milijuna eura, dok je udio duga u BDP-u viši za čak 7,1 postotni bod, uslijed povijesnog pada BDP-a. Međugodišnjem smanjenju bruto inozemnog duga najviše je pridonijelo smanjenje duga ostalih domaćih sektora i središnje banke, dok je dug opće države pridonio njegovom rastu.

Plasmani monetarnih institucija domaćim sektorima (osim države) na temelju transakcija (isključujući učinke tečajnih i cjenovnih prilagodbi te otpisa) ostvarili su rast od 3,9% u 2020., što predstavlja blago usporavanje u odnosu na 2019. godinu. Pritom su plasmani poduzećima zabilježili rast od 5,6%, dok je rast plasmana stanovništvu iznosio 2,1%.